

WOORD, KLANK & BEELD

BOEK GESCHIEDENIS

In de hel van Wereldoorlog II
Guido Becarren

W e schrijven augustus 1944, amper een maand vóór de bevrijding van bezet België. De twaalfjarige Guido Becarren uit Ieper meldt zich in Kwatrecht bij Wetteren bij de Rijksschool Vlaanderen. Een jaar lang verblijft hij er in een spartaanse Napola, typisch Duits letterwoord voor Nationalpolitische Lehranstalt, een door de nazi's ingestelde school waar men een 'nieuwe elite' wilde scheppen. Veel deugd beleeft de knaap niet aan deze keuze, want de hele groep leerlingen verhuist in september 1944 naar Duitsland. Wat volgt is een chaotische vlucht door het ineens stortende Derde Rijk.

Meer dan zestig jaar na de feiten publiceert Becarren, die als kind destijds een dagboekje bijhield, een getuigenis waarmee hij „geen verheerlijking, avalligheid of gemoraliseer” wil geven. Het is een bloedstollend verhaal. De tucht in de school is bikkelhard, maar de sfeer in het verwoeste Duitsland blijkt nog grimmiger. De dolende jongens zijn er bijvoorbeeld getuige van hoe SS'ers twijfelde soldaten van de Wehrmacht 'neutraliseren'. In het voorjaar 1945 verzeilen ze in de Harz, het noordelijkste middelgebergte

van Duitsland, zelf in de zogeheten 'eindstrijd'. Hitler heeft alle jongens van de Hitlerjugend gemobiliseerd. Duizenden komen om. Tienduizenden worden vervolgd en belanden achter de tralies.

Het boek laat de lezer ontheemd achter. Het is ook een onvolledig verhaal. Bij ons rees meteen de vraag waarom de auteur in hemelsnaam, op een zucht van het einde van de Duitse bezetting, door zijn ouders naar de nazischool in Kwatrecht werd gezonden. Geloofden ze toen, terwijl de geallieerden België binnen deden, nog rotsvast in de Duitse overwinning? De lezer komt ook nauwelijks wat te weten over de repatriëring na de val van het Derde Rijk en Becarrens ontsnapping „door de mazen van het pas opgerichte IJzeren Gordijn”.

Het verhaal is rauw, zonder veel beschouwende commentaar. De voetnoten komen wel goed van pas. De details zijn verbluffend. Zo herinnert Guido Becarren zich een ontmoeting met een Poolse weduwe van een officier die in Katyn door de Russen was geëxecuteerd. Even meende ondergetekende dat het onmogelijk was dat een twaalfjarige zich toen de zaak-Katyn (laatst nog in het nieuws door de vliegtuigramp waarin de Poolse president om het leven kwam) kon voorstellen. Blijkt echter dat de Duitsers, die de lijken in Katyn in 1943 hadden ontdekt, het bloedbad in hun propaganda gebruikten om de onmenselijkheid van de Russische vijand te benadrukken. Een indringend egodocument. (EDS)

Guido Becarren, *Bewogen en beproefde jeugd in het Derde Rijk. In de hel van de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Leuven, 2010, 329 blz., 27,50 euro, ISBN 978 90 5826 669 9.

BOEK GELOOF

Welke Messias?
Didier Pollefeyt
& Ellen De Boeck

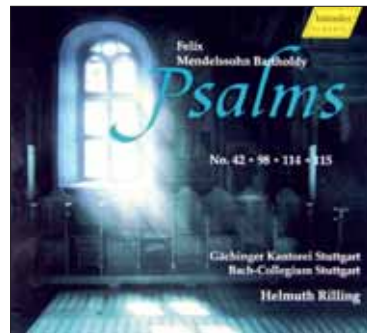
De faculteit Godgeleerdheid aan de K.U.Leuven bundelt een aantal bijdragen over nieuwe verlossers en hedendaagse spirituele meesters. Twee verscheiden thema's in één bundel dus. Rode draad lijkt een liedje van Bart Peeters: „Ik ben op zoek naar een Messias/Man of vrouw heeft geen belang/Die mijn ziel wat heil kan geven/Want dat zoekt mij ziel al lang.”

Naast volksreligiositeit en hedendaagse geestelijke meesters zoals de dalai lama (of meesteressen zoals Etty Hillesum) komt vooral popmuziek ter sprake. Interessant vonden wij de bijdrage waarin de pseudo-spirituele meesters achter de schermen van de consumptiemaatschappij worden ontmaskerd. 'Manipulatie van de ziel' heet dat, en wellicht is dat een groter gevaar dan oosterse of islamitische goeroes.

Een ontdekking is ook Dirk Boone van de Oude Abdij van Drongen, die de lezer de geestelijke brieven van de Britse benedictijn John Chapman (gestorven in 1933) aanreikt. Het meest opmerkelijke hieraan is dat de man het gezonde principe hanteert zich niet te willen opwerpen als een 'geestelijk leider'. Misschien is dat wel het waarmerk van de ware geestelijke meester. (EDS)

Didier Pollefeyt en Ellen De Boeck (redactie), *Wil er iemand mijn Messias zijn? Nieuwe verlossers en hedendaagse spirituele meesters*, Acco, Leuven, 2010, 252 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 3347 635 8.

CD KLASSIEK

Psalmen
Felix Mendelssohn
Bartholdy

Felix Mendelssohn Bartholdy mag gerust worden beschouwd als een van de grote religieuze componisten van de negentiende eeuw. Bekend zijn de twee grote oratoria Elias en Paulus. Zijn psalmbewerkingen

zijn echter om nog een andere reden bijzonder interessant. Mendelssohn kwam uit een joodse bankiersfamilie die de overstap had gemaakt naar het protestantisme. En net de Psalmen onderstrepen die brugfunctie uitstekend.

Psalm 98 *Singet ein neues Lied* schreef hij in cantatestijl (met inzet van orkest) voor het Berliner Domchor in 1843. Psalm 115 *Nicht unserem Namen* is een jeugdwerk, eigenlijk zelfs zijn eerste 'grote' compositie geschreven tijdens Mendelssohns grote Romereis. Het valt vanaf het eerste deel al op hoe sterk de componist in deze psalm is beïnvloed door Bach. Psalm 114 *Da Israël aus Ägypten* zog situeert zich tussen beide werken. Zoals Israëls uittocht uit Egypte moet ook Mendelssohn het vertrouwde verlaten. Prachtige, maar ook duistere achtstemmige koor-muziek die meteen bij de premië-

re in het Leipziger Gewandhaus grote beroering verwekte.

Ten slotte is er nog de geliefde psalm 42 *Wie der Hirsch schreit*, merkwaardig genoeg tijdens Mendelssohns huwelijksreis in 1837 geschreven. Een volmaakte compositie die gedragen godsvertrouwen ademt en tussen de delen in een sopraanstem heerlijk laat opbloeien. Klassewerk van een groot dirigent met knappe uitvoerders. (JC)

Felix Mendelssohn Bartholdy, *Psalmen 42, 98, 114, 115*, door de Gächinger Kantorei Stuttgart en het Bach-Collegium Stuttgart onder leiding van Helmuth Rilling, Hänssler Classic (distributie Codaex), CD 98.273, 21,15 euro.

CD KOOR

Lofzangen
Choir of Saint Paul's

Wie wat wil begrijpen van de kloof tussen de verschillende christelijke kerkgemeenschappen kan niet buiten het kerklied. De eigen kleur van de muziek en

de tekstinhoud van deze klassieke en graag gezongen liederen verschaft in een notendop een fijn inzicht in de ziel van de vrome lutheraan, calvinist of anglicaan. Vaak gaat het inderdaad slechts om details, maar net die kunnen een 'wereld van verschil' doen oplichten.

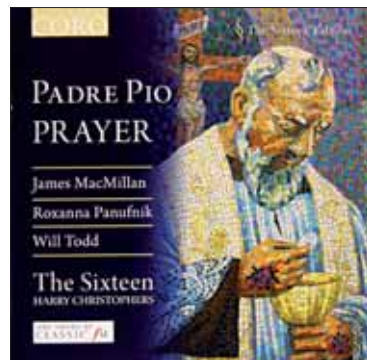
In het repertoire van de Church of England springen twee periodes bijzonder uit de constante aangroei van de liederenschat. Dat is allereerst de tweede helft van de zeventiende eeuw, wanneer de 'Sturm und Drang' van de afscheuring van Rome en van de interne burgeroorlog gaat liggen. De tweede periode overspant dan de negentiende eeuw, wanneer het kerklied gekoloniseerd wordt door de beeldspraak van het Britse imperium.

Afgezien van de wereldbekende van het lutherse *Lobe den Herren* en

van *Nun Danket alle Gott* als afsluiter (zij het beide in vertaling), volgt de collectie liederen die blijkbaar tot de favorieten van de grote Saint Paul's Cathedral in Londen behoort, netjes de geschetste tweedeling. Onze persoonlijke favoriete hymne uit de bundel is het golvende *He Who Would Valiant Be*, op tekst van de grote dichter John Bunyan en muziek van Ralph Vaughan Williams. Mooi. (JC)

Praise to the Lord. Favourite Hymns from St Paul's Cathedral, door het Saint Paul's Cathedral Choir, met het English Brass Ensemble en Christopher Dearnley (orgel) onder leiding van John Scott, Hypérion, reeks Helios (distributie Laval), CDH 55036, 9 euro.

CD HEDENDAAGS

Muziek voor Pater Pio
MacMillan en anderen

Geen voor de hand liggende titel voor een hedendaags kunstwerk, dit Gebed voor Pater Pio. Nochtans behoren zowel de uitvoerders als de componisten tot de wereldtop. Deze cd is immers ingezongen door The Sixteen, een fantastisch koor onder de leiding van Harry Christophers dat zich toelegt op het uitvoeren van de polyfonie en barokke meesterwerken. Christophers voelt zich aangesproken door de uitspraak van paus Benedictus XVI dat de religieuze polyfone koor-muziek met

zorg behandeld zou moeten worden en ook in de toekomst van belang is voor de Kerk. Hij ziet zulks niet in tegenspraak met de creatie van nieuwe muziek, maar is integendeel ervan overtuigd dat beide perfect kunnen samengaan. Met de steun van de Genesis Foundation werkten drie hedendaagse toondichters, James MacMillan, Roxanna Panufnik en Will Todd een prachtig programma uit. De basis daarvan vonden ze in een gebed dat de gestigmatiseerde kapucijn Pater Pio graag bad: „*Resta con me, Signore. Blijf bij mij, Heer.*” Pio (1887-1968) is wereldwijd uitgegroeid tot een miraculeuze figuur en een bijzonder populaire heilige.

De Italiaanse tekst van het gebed is vrij breedvoerig en daarom hebben de componisten of hun omgeving deze litanie wel wat bijgeknipt, overigens zonder dat zulks als een verlies overkomt. Daarnaast biedt de cd ook nog enkele andere werken van dezelfde toondichters. Zo kan men ieders aanvoelen en benadering eens vergelijken.

De tekst van Padre Pio's gebed werkt nogal op de gevoelens en laat MacMillan toe een aantal emotionele lagen aan te boren: angst en zwakheid, warmte en

vertrouwen, uitbundigheid en gelijkmoedigheid. Deze componist schuwt de contrasten niet en eindigt zijn werk dan ook met een welderige liefdesverklaring. Will Todds versie van het gebed is voor piano en koor en klinkt in zijn golvende bevalligheid ook wat eenvoudiger. Wellicht zou het ook door een goed kerkkoor kunnen worden gebracht, wat van de beide andere niet kan worden gezegd. Roxanna Panufniks *Stay With Me* is geschreven voor een dubbel koor, wat leuke 'stereo-effecten' oplevert in samenspel met het orgel en doet talweg de koren het refrein in vele talen over en weer naar elkaar toe zingen. Een mooie kennismaking met drie hedendaagse katholieke componisten van over het Kanaal. (JC)

James MacMillan, Roxanna Panufnik, Will Todd, *Padre Pio Prayer*, door The Sixteen onder leiding van Harry Christophers, CORO (distributie Codaex), 16071, 21,15 euro.